

شانځي ژوور.. زاهير ء بڼه ش

بڼه گوډرځي ئينسکلېډيډي نيشتماني، شانځي ژوور chamber play بریتيې له شانځي ځي بچووک، کښانځي تډا نمايش بکرت، شانځي ځي له ئېکټري کڼم پک هاتوو و هډروها بينډرځي کڼم بڼه شداري بينيني نمايش کڼم دځن. دیکډرځي زډر کڼم هډي، ئڼم جډر شانځي له سرډر تاي سډډي بيستډمدا له سويد و ئڼمانيا پډابوو.

بڼه کورتي ئڼم بڼه واتايي، ژمارځي ئېکټرځان کڼم کڼم دڼين/ هډبژارني شوډنځي بچوک بڼه نمايش يان چالاکي کڼم هونډريډکڼم/ هيچ دیکډر و سينډگرافيايک و تڼکنیکځي زډر بڼکار نايډت/ فڼکڼس له سر دڼق و پڼيوډني بينډرو ئېکټرځي/ له سر بڼاغځي ديالگ و هډست و سډز جياوډرځان بنيات نراوډ.

له م پڼناسډيډا بڼمان دډردځوډت کڼ شانځي ژوو ديقځي قوځي له سر مرډډ، مرډ له ناوډنداډي، نځک دڼگ، ووناکي و کارينگډريډ سرنج اکښکڼي سر تڼختځي شانځي.

ئينسايکلېډيډي نازاديش بڼم شوډي پڼناسځي شانځي ژوور دځکات : شانځي ژوور، شووازي کڼم بڼه گونجاندني بڼرهډم ئډدبييځان له گڼ شانځي بڼه کارهډناني زډرترين ډډځي دځي سډني بڼرهډم کڼم و له شوډن بچوکځي بڼي پڼشنيارکراوډ.

زاراوځي شانځي ژوور له ووي مډژوويډو له ميتافډري مډسيقاي ژوورډو هاتوو کڼ تيايدا ئڼنسډمبځي بچووک له ژوورکډا پرډډيان دډکرد، پڼيوډنديکځي هاودډمي و ئڼزموونځي استډوخډيان له گڼ يډکتر هډوو، هډندک جاريش نمايشي بچوکيان دډکرد، ئڼم جډر هاودډمي و نزیکي له موسيقاو گواسترايډو بڼ شانځي بڼوځي نزیکايډتييځي هاوشوډو له نډوان ئېکټرځان و بينډردا دروست بکات.

له هډند وډسفي پڼناسځي ترډا ئينگلزيځان بڼخډيان کردويانډ، دڼن شانځي ژوور ځگاي کڼم بڼه گونجاندني بڼرهډم ئډدبييځان له گڼ شانځي دا. بڼ شوډي کڼ تر شياکاري بڼبکډين واتڼ بڼشکځي زډري دډق سډنځي نووسډر ماوډتو کڼ نووسيوتڼي. واتاي ژمارځي کڼم ئېکټر و نزیکي له بينډر ئڼبډت هډي کڼ ئېکټر يان گډرډو دډبډت بڼشک له ووداوځان (پلډت). ئڼگډر بڼ شوډي کڼ تر شياکاري بڼ ئڼم پڼناسځي بکډين واتڼ بڼشکځي زډري دډق سډنځي نووسراوځي نووسډر ماوډتو. کاتډکيش تډرکيز له سر دڼق و پڼيوډنديکڼ، ئېکټريش له بينډر نزیک دډبډتو و هاودډميډک دروست دډبډت، له م حا ډډدایډ ديالگځان و هډست و سډز

چراوچرکان دښ ناوښند، ئینتیمما کردارکی چ و سرنج
قوکه یی تی.

نم فم ل ناو استی سدی بیستمداسریه دا، ب
کاریگریری کانی دیداکتیکي شان و تیوری هونر نمایشیه کان، ک
گوانو دبت بشک ل نمایشی شان یی. ل هندیک و بات ب
نمونو ئمریکا ل پراکتیکدا زاراو ی شان ی ژوور وک م دلیکی
فستیفا/ بره مه نان ب نمایشکردنی دق کلاسیکیه کان ب
شو یی کی کس و هاودمی و ئینتیمی و بینری بشدار ب کرد ه نن،
ب گرنگیدان ب چیرک گرانو و ل نریک بینرو، نک کاریگریری
گور کانی شان د ووتی گور کان.

مینیمالیسم (Minimalist)

ل مژووی ئد بیات و هونر، زر شواز و ننگ و میتدی جیا ه
ک هریرکیان هوی خیان هی ب تگیشتن و پیشاندانی مرق و
جیهان. یی ک ل ئو شوازان ی ک ل سدی بیستو زر گرنگی
پدرا، مینیمالیسم، نم شواز ب شو یی کی دیار ل ئد بیات و
شان دا د رکوت، مینامالیزم ه و دات ب کترین توخم،
قوو ترین واتا بگی نیت. مینیمالیسم تنها فم کی وکش نیی،
بکو شواز کی بیرکردنو و بینینی جیهان و گایک ب
تگیشتن ل دخی مرق ل سنور کی دیاریکرا و نریکای تی و
هاود میدا. لردا دتوانین باین: مینیمالیستی واتا ساده کردنو و
تا سنووری پویست، ب شو یی ک ک ه موو شت کی زیاد، ازاندنو و
زر، یان ورد کاری نا پویست لادرت.

مینیمالیسم ل ئد بیاتدا:

نم نک تنها شان ی مینمالیزم یان مینمالیزمان ل شان دا
هی، بکو مینمالیزم ل ئد بیاتیشدا هی ک بریتی ل
شوازی نووسینک ک تیدا نووسر ه و بدات، کترین وش
بکار به نیت، ب گ یاندنی قوو ترین واتا. خاسیه ت کانی شی بریتی
ل، بکاره نانی ستی کورت و استوخ، و سف و ازاندنو و
بشو یی کی زر کم ه بت، نوتنو و ی ورد کاری زر، خو لنر خی
واتاکان ت و او دکات، نووسر ه موو شتک وون ناکا تو و بکو
بشک ل واتا بجد ه برت ب خو لنر. زر جار ل ئد بیاتی
مینمالیزم ه ندی ک شتی کم دوترت بام ه ست کان زر قون.

پښتو نډی مینیمالیسم په شانې ژوور (Kammarteater)

ننگر له پښتو نډی ژووردا په لټو دا بگيرت کې ژینگه يکي پښتو نډی مینیمالیسم Minimalist هغه بڼه نډی مینیمالیسم چي؟ له کورترين پښتو نډی مینیمالیسم: ترکيزکردن له سره نډی کې به ها به ژيان زياد دکات و لابردي نډی تر. له مانا گشتي و گورکي شاندا دتوانينن به شونې يې يز به نډی بکيښ. کاتک دتوانينن شانې مینیمالیسم، مینیمالیسم له نډی بيات و شاندا شوازيکې به گوتني زړشت به کمترین توخم. شانې ژوور خي له بندتدا مینیمالیسم، له بهر نډی کې شانې ژوور: — شونې نيشانداني بچوکې.

- هغه موو وشيک به وونی دبیسترت
- هغه موو زړگوتنک زړوو به دیار دککوت
- * هغه موو قس يکي نا پويست کاریگری دروست دکات — ژماري نکتريکان کم.
- دیکر زړکم و سنووردار.
- نوانی نکتريکينر زړنزيک.
- * بينر هغه مووی وردکاری دنگ ، هغه ناس هغه موو نکتريک دبیسترت
- له بهر نډی، شانې ژوور پويستی به:
- کرداری قوي هغه
- هست و سز

— زما نکی چ و ما نا دار
 — بډنگی ل نوان دیالژکاندا، بډنگی دډت ب بډشک
 ل نمایشک.
 — مینیمالیستیکی شانۍ ژووردا ه موو جووۍیک
 مانادار.
 ل شانۍ نامۍکانی ستریندۍرگ ک تایبۍت ب شانۍ ژوور،
 توۍژیندۍوۍیکۍ دۍروون شیکاری ل نمایشکانیدا.
 لای تادیۍس زقۍچی پۍلۍنی پیشاندانی هۍستۍکانی دوی
 جۍنگۍ. (۱)
 مینیمالیسم لۍرۍدا دډت ب ئامرازک بۍتوۍژیندۍوۍیکۍ دۍروونی
 کاراکتۍر وپیشاندانی پارچۍ تیکشکۍنراوۍکانی مرۍف.
 — بکارهۍنانی کۍمترین توخم.
 — سادیۍ ل شوۍ، زمان.
 — گرنگی دان ب ناوۍۍکۍ نۍکۍ ازاندنۍوۍیکۍ دیکۍر و
 سینۍگرافیا و جل و بۍرگ
 — ژمارۍ ئۍکتۍرکان کۍمۍ.
 — دیکۍر زۍر سادیۍ (هۍندۍجار تۍنها کورسیۍکۍ)
 — زمان کورت و استۍوۍۍ.
 — بډنگی و وۍستان (صمت) گرنگن.
 — سۍرنج لۍسۍر دۍخی دۍروونی و بیرکردنۍوۍیکۍ کاراکتۍرۍ.
 — هۍموو شتۍک بۍ ئوۍۍ بۍنۍر بیر بکاتۍوۍ، نۍ بۍ
 سۍرسا مکردنی چاو

شانۍ ئۍ بسورد:

شانۍ ئۍ بسورد وۍۍامدانۍوۍیکۍ بو بۍ سیستۍمی بۍها فیکری و
 جوانیناسیۍکان و ک ل دوی دۍرئۍنجامۍ کارساتبارۍکانی دوو
 جۍنگی جیهانی لۍ ئۍوروپایۍ ژئواوادا، لۍ پایدۍا چۍمکی شانۍ ژوور
 وۍک شۍۍشۍک و هۍوۍۍکی نوۍ و ژد (جدی) بوو بۍ گۍۍین و
 پۍرۍپۍدانی چۍمکی نۍریتی شانۍ. ک دۍکرت بۍن لۍ سۍدۍی بیستۍمدا
 زیاتر ئۍم چۍمک و زاروۍۍ سۍریهۍۍدا. شانۍ ئۍ بسورد
 بزووتنۍوۍیکۍ دراماتیکی و ژانرۍکی شانۍی دوی جۍنگی جیهانی
 دووۍهۍم ک لۍ ساهانی (چلۍکان- شۍستۍکان) ک لۍ گۍۍی دیمۍن و
 گرۍی نالۍژیکی و دیالۍگی بۍمانا و کارۍکتۍرۍکانی گیرخواردو و لۍ
 بارودۍخی بۍهودۍیدا، بۍمانایی و ئاژاوۍگۍۍیۍکانی بوونی مرۍف
 نشان دۍدات، ژانرۍکی شانۍیۍ ک بۍدواداچوون بۍ بوونگۍرایۍ و
 بارودۍخی مرۍف دۍکات. لۍو بیرۍک و بیر و باوۍۍ دۍکۍۍۍوۍ، ک

ژیان یان ئامانج بـ خـی مانایـکی سـروشتی نییـ. زـر جار
بـر وپـشچونی دیمـنـکان و کارـکـتـرـکان شوـن و ئاراستـ
واقعیهـکان تـدکاتـو. هـندک جاریش لـو شوـنـ کـتایی دـت کـ
دستی پـکردوو. ئـمیان بـکت لـ شانـیی بـدم چاوـوانی گـدـو
ئامازـی پـ دـدات. جـخت لـسـر بـهـودـیهـکی دـکاتـو، هـندک جار
وشـی کلـش و دووبارـ بـکار دـهـنـت کـ ئامازـی بـ شوـن و
سوـانـو یان لـ نائومـدی.

لـ شانـی ئابـسورددا، زـر جار بـستراوـتـو بـ بیرکـکانی
بوونگـراییدو، بـتایبـتی لـ بـرهـمـکانی ئـلبـرت کامـدا. ئـم
فـرمـی شانـ، ژیان وکـ بـمانا و نالـژیکی و دووبارـبوو نیشان
دـدات. لـبـر ئـو ووداوـکان چارـسـری وونیان نییـ.
کارکـتـرـکان ناتوانن بـ تـواوی لـ یـکـتری تـبـگـن. زمان توانا و
ئـرکی خـی لـدـست دـدات بـ دروستکردنی پـیـوـندی استـقینـ.

شانـ نامـنووسانی وکـ ساموـل بـکت، یوجین ئیـنـسکـ و جان جینـت
بـ نوـنـری ناوـندی ئـم نـریتـ شانـیهـ دادـنـت.
ئـبسورد تیشک دـخاتـسـر تـکچوننی پـیـوـندیـکان، کـ ئـم خاـان
مرکـز زـر جـختی لـسـر دـکاتـو لـ تـکـستـکانیدا. یـکـک لـتـوـر
گرنگـکان تـوـری بوونـ، کـ سـرنج دـخاتـسـر گـشـگیری و بـهـودـیی
و ملـلانـ بـ دـزینـوی مانا. ئـم تـوژمـ کاریگـری لـسـر شانـی
ئـزمـوونی هـبوو. نووسـرانـی سـرـتـای ئـم تـوژمـ پیش ئـو
نووسـرکـی شانـیی یان ئـدـبی بن، فـیلـسوف بوون. شانـش کورترین و
باشترین گـاـبوو بـ گوزارشت کردن لـ خـیا و فکر و
ئـندـشـکانیان، کـ وای لـ بینـرانی کرد کـ واقع و هونـری نـریتی
بخـنـ ژـر پرسیارـو، کـ بـدواداچوون بـ بوونگـرایـی و بارودـخی
مرقـق دـکات
مینیمالیزم و ئابـسوردیزم.

هـرچـند مینیمالیزم و ئابـسوردیزم هـردوکیان لـ سـدـی بیستـمدا
بـاووونـو، بـمـام بیرکـ و ئامانجیان جیاواز.
مینیمالیزم هـو دـدات مانا بسـلمـنـت، بـمـام بـکـمترین شـو، لـ
دیالـگ و دوورکـوتنـو لـ وـسف، دوورکـوتنـو لـ زیادـووی.
لـبـرامبـردا ئابـسوردیزم جیهان و ژیان وکـ شتـکی بـمانا، بـ
لـژیک پـشان دـدات.

و ووداوـکان دووبارـ دـبنـو بـبـ گـان. هـندک جاریش زـر قسـ
کردن بـ پیشاندانی بـ مانایـتی ژیانـ. جووـ و کردار لـ شانـی
ئـبسورددا زـر جار دووبارـ دـبنـو و ئـنجامیان نییـ. بـدـنگی،
وکـ توخمـکی مینیمالیزمی دـبـت بـ بـشـکی گرنگ لـ شانـکـدا. لـ

مینیمالیزم و ئېسوردیسمدا بېدنگی ئو شتانه دت ک زمان ناتوانت بیټ.

دیکر هم له شانې ئېسوردا هم له مینیمالیزمدا زر سادی. بې نمونې له فزای شانې کدا، شتېکان کم دې بېندو، بې نمونې پیشاندانی دارک یان کورسیېک ئو جیهانکې بکات و بې شوېن پیشان ددات. ئم مینیمالیسم یارم تیدر بې گواستندوې سرنجی بینر بې ناو هست و بیرکردنو.

زمانیش له شانې ئېسوردا بې شوې مینیمالیستی بېکاردت، گفتوگېکان، کورتن و زرجاردووبار دې بندو و واتای ئاشکرایان نیې، ناتوانن پېو ندیېکی استېقیند دروست بکن. له شانې بې دېم چاوېوانی گدې بکتنو، زمان دېت بې نیشاندې شکستی پېو ندیې مرقف. لېر دا، مینیمالیسمی زمان واتا کم قس نیې بې مانا، بېکو قسې کم مانایې بې نیشاندانی بې مانایې.

هرچې ندې، ئېسوردیزم و مینیمالیزم هر دووکیان نزیکایې تیکې زریان هې، بېام له همان کاتدا جیاوازیېکی تېواو وونیشیان هې، چونکې، مینیمالیزم پېو ندی بېو و هې چن د نووسرت، چن کار دکرېت، دتوانین بېین شوواز.

بېام ئېسوردیزم پېو ندی بېو و هې کم چ دوترېت واتې، ناوېک و فېلسفې. ئو پېو ندیې تووند و تېوې ئېسورد و مینامالیزم کم پېکېو گرېیان دداتېو ئو وې کم شانېېکی ئېسورد ئو وې کم زر جار شانې ئېسورد بې شوازی مینیمالیستی نووسراو. شوازی نووسین مینیمالیستی. بېام هېموو مینیمالیسم کم ئېسورد نیې، و هېموو ئېسورد کیش پېویست ناکات مینیمالیستی بېت.

دېرئې نجام: شانې ژوور پېویستی بې زمانکې کم، قووېی دېروونی، و هست و بېدنگی هې، چونکې دراما کم لېسر ازانندنوې وکاری دېرو و دانام زرت، بېکو لېسر ژیانی ناوخی مرقف و نزیکبوونی توندی نېوان ئېکتر و بینر دادم زرت. مینیمالیسم شوواز کم کم مرقف ناچار دکات بې وردبینی، بې گوگرتن له بېدنگی و بې تگېشتن له شتانی نېوسراو و نېوتراو.

(۱) تادېوس (زېچ 9211 Tadeusz Rózewicz — 2014) یېکې بوو له بېناوبانگترین شانې نام نووسانی سدی بیستې می پېنېندا، بې زمانی مینیمالیستی، ئدې بی بوونگ رایې دواي جېنگ ناسراو، ئېزموونېکانی شېش کاریگېریان لېسر تېواوې نووسیندېکانی هېبوو. ئو پېی و ابوو زمان دواي جېنگ زیانکې زری پېگېشتوو و چیتر ناتوانت هېگری ئایدیالی گور بېت

(۲) نٲوگوست ستريندبـرگ (August Strindberg 1849–1912) لـ سويد لـدايک بوو، يـککـک لـ گـرنگـترين و کارـيگـرترين شانـنووسـانـي نٲوروپاي سـدـي نـزدـهـم و سـرـتـاي سـدـي بيستـم. يـکک لـو نووسـرا نـيـک کـ بـردـوام شـوازي نووسـيني خـي دـگـي، لـ شاـي ۱۹۰۷ چوار تـکـسـتي بـ شانـي ژور نووسي لـ ساـلـي ۱۹۰۷ تا ۱۹۱۰. پرسـي مـرـف، پـيـونـدي ژن و پياوکـشـ دـروونيـاکان لـ بـرهـمـکانـيدا نـگ دـدا تـو.

زاهير عـبـبـش